

PENTRU UN MANIFEST ÎN EDUCAȚIE

*Dumitru Patrașcu, prof. univ., dr. hab.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*

FOR A MANIFESTO IN EDUCATION

*Dumitru Patrașcu, dr. hab., prof.,
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau,
ORCID: 0000-0001-7153-7727
patrascu.dumitru@upsc.md*

CZU: 37.01

DOI: 10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p28-38

Abstract. In this article, the necessity of education and education reform is debated; positive results and criticism of the reform; the reasons for appealing to the manifesto in favor of justifying the position regarding the education reform.

Keywords: education, education reform, manifesto in education, motivation for the manifesto.

În Republica Moldova se realizează reforma învățământului/educației și a strategiilor educației. Ideea reformării este importantă pentru toți cetățenii țării. Reforma educației este atent analizată de reprezentanții societății și ai cercurilor educaționale, articulând-o și dezvoltând-o de experți în educație (profesori, consilieri educaționali, cadre universitare și preuniversitare, cetățeni, etc.).

În acest articol mă prezint ca un cadru universitar și cercetător cu expertiză în domeniul educației. De aceea intervin pentru afirmarea reformei învățământului/educației și a strategiilor educației din/în perspectiva aspectelor pozitive ale lor și, astfel, *să îndreptăm lucrurile* în urma criticilor (ne)argumentate privitor la reformă și strategii în educație.

În fața cantității de informații negative care circulă în societate și care uneori conțin inexactități, cred că este de datoria noastră să reafirmăm meritele reformei și ale strategiilor pentru a înțelege mai bine, a ne face o mai bună idee despre această importantă mișcare de inovare.

Sufletul în centrul reformei

Cercetând, colaborând, predând, să facem accesibile rezultatele cercetării noastre și să acționăm pentru a ajuta comunitățile să obțină bunăstare: aceasta este viziunea noastră asupra rolului pedagogilor de astăzi!

La anumite momente ale vieții mele, am făcut alegerea de a mă dedica predării și învățării, educației și cercetării. Eu simt pasiunea și setea de a înțelege mereu puțin mai mult lumea educației. Cred că, folosind instrumentele riguroase ale cercetării științifice, am datoria și responsabilitatea de a contribui la promovarea proiectelor educaționale pe care societatea din Republica Moldova le pune la dispoziție populației sale.

Astfel, eu, ca universitar, sunt angajat social să susțin emanciparea individuală și colectivă a celor care compun societatea noastră. În epoca globalizării, am și mandatul de a lucra activ cu colegi din diferite țări pentru a încerca să dezvoltăm/căutăm soluții creative și bazate pe cercetare pentru a rezolva noi probleme care trec cu mult dincolo de granițele statului. În 2023,

imaginea unui cercetător închis în laborator sau într-o bibliotecă nu se potrivește cu adevărat cu munca pe care o facem: avem mandatul de a cerceta, de a colabora, de a predă, de a face accesibile rezultatele cercetării noastre și de a acționa pentru a ajuta comunitățile să atingă bunăstarea.

În acest sens, manifestul este produsul unei acțiuni bazate pe munca didactică și de cercetare în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și al Institutului de Cercetare, Inovare Și Transfer Tehnologic, precum și al activității în școala preuniversitară. Astfel, cred că trebuie să mă pronunț în favoarea unei școli competente pentru a forma societatea de mâine. În inima mea, am împărtășit în general concluziile organelor internaționale privind educația în secolul XXI.

Începând cu anii 1990, Ministerul Educației din Republica Moldova a lansat o reformă școlară exigentă. S-au aprobat direcțiile curriculare pentru a dezvolta cunoștințele și competențele la elevi, pentru a-i ajuta să reușească într-o lume în schimbare, în care doar dobândirea cunoștințelor nu este suficientă. Se știa că schimbările propuse în reforma educației vor stârni controverse. Mai mult, cercetările din științele sociale și ale educației ne arată că acest tip de schimbare necesită timp. Cu toate acestea, la trei decenii de ani de la lansarea reformei, suntem întristați să observăm că discursul despre această reformă, în mass-media, s-a concentrat mai mult pe controverse și nostalgie decât pe promovarea progreselor științifice și tehnologice în educație. Mai precis, în ultimii ani, legislația a adus atât de multe schimbări în reformă încât procesul se îndreaptă într-o direcție opusă scopului principal: a-i ajuta pe toți elevii să obțină succese. Impactul eșecurilor nu se va simți pe termen scurt, dar în douăzeci sau treizeci de ani va trebui să revenim la o perspectivă de dezvoltare a competențelor. Aceasta ne determină să acționăm cu toată energia și tot sufletul.

Deși practicienii și savanții au reacționat la ceea ce considerăm a fi eșecuri de la implementarea reformei în școală, considerăm că este necesar să preluăm acest cuvânt în mod individual, printr-un manifest. E nevoie de lumină nouă asupra reformei pe care o considerăm necesară și justificată. Dorim să relansăm discuția pentru a ajuta Republica Moldova să ajungă în fruntea evenimentelor internaționale și pentru a ne asigura că educația din republică este întotdeauna privită ca preocupare pentru inovație.

La începutul manifestului, precizăm de ce decidem să reacționăm individual în acest moment și oferim lămuriri cu privire la necesitatea reformelor educaționale în societățile în continuă schimbare. Luăm apoi notă de diversele controverse care fac cap de afiș cu privire la această reformă. Prin urmare, căutăm să clarificăm bazele reformei. Astfel, diferitele părți ale manifestului trebuie să prezinte contribuții la reflecția asupra problemelor reformei. Ne ocupăm de echitatea socială și educațională, de munca necesară în colaborare și parteneriat, de munca de predare care vizează pregătirea cetățenilor de mâine, noile realități asociate tehnologiilor informației și comunicațiilor precum și de evaluarea școlară. De asemenea, considerăm necesar să reflectăm asupra formării cadrelor didactice pentru ca aceasta să evolueze și să contribuie la discuția despre valoarea pe care o societate o acordă predării și educației.

Întrucât nu credem că modelul școlar de ieri este modalitatea promițătoare de formare a tinerilor de astăzi, vom prezenta principii și recomandări care să permită sistemului de învățământ din Republica Moldova să-și reia marșul în conducerea unei școli centrate pe dezvoltarea tuturor elevilor săi, o școală competentă orientată spre bunăstare.

De ce un manifest în educație astăzi

Educația este o alegere socială! Prea mulți miniștri ai educației au zăbovit să pună la îndoială diferite aspecte ale actualei reforme pentru a-i atenua impactul.

În Republica Moldova au fost mulți miniștri ai Educației de la începutul reformei în educație. În urma acestei reforme, instituțiile educaționale s-au poziționat și se vor poziționa mai bine în clasamentele internaționale, pentru ca ele să concureze mai ușor cu instituțiile educaționale din afară țării. Dar numărul mare de miniștri într-un timp scurt și insistența acestora de a dori să modifice diverse aspecte ale reformei, fără a stabili vreo legătură reală cu fundamentele acesteia, reflectă caracterul politic pe care l-au căpătat schimbările de-a lungul anilor, adesea în detrimentul dimensiunilor educaționale și sociale.

În DEX cuvântul *manifest* se definește ca *o declarație prin care o persoană sau un grup de persoane își fac(e) cunoscut(e) în mod public un program, hotărârile, concepțiile, intențiile etc.; un text cu conținut politic, răspândit pentru a determina acțiuni imediate.* [1, p. 597]

Potrivit *Le Nouveau Petit Robert de la langue française* [2], un *manifest* este o *declarație scrisă, publică și solemnă, prin care un guvern, o personalitate sau un grup politic își expune programul, își justifică poziția.*

Din definițiile aduse observăm că ele sunt aproape identice, ceea ce ne permite să acceptăm o astfel de concepere a termenului manifest.

Nu suntem nici guvern, nici personalitate politică, nici grupare politică. Sunt o persoană/cadru universitar și cercetător care a dobândit expertiză în domeniul științelor educației. Doresc să fac aici o declarație publică prin formă de manifest pentru a reafirma reforma învățământului/educației din Republica Moldova în aspectele ei pozitive, și anume *să îndrepte lucrurile* în urma criticilor negative, prea adesea prost/neargumentate. Într-adevăr, în fața cantității de informații negative care circulă, în special în mass-media, și care uneori conțin inexactități, credem că este de datoria mea să reafirm meritele fundamentelor reformei pentru a înțelege mai bine, pentru a ne face o mai bună idee despre profesorii/educatorii deja profund implicați în procesul reformei.

Principalele motive care ne-a determinat să încropim acest manifest sunt:

- **Controversele Reformei.** Există multe controverse cu privire la reformă, educație și, în general, dezvoltarea competențelor. Mulți profesori pun la îndoială angajamentul profesional, pentru că toată lumea vorbește prea des despre munca lor denigrată. Față de amploarea acuzației împotriva reformei și a aplicării acesteia, există diverse puncte de vedere ale experților în științele educației vizavi de scopurile educaționale ale reformei.
- **Terminologia reformei luată în derâdere.** Există câțiva termeni folosiți în reforma învățământului (curriculum, competențe, competențe transversale, socio-constructivism...), care sunt ridiculizați, de parcă educația nu ar putea avea propriul vocabular. Acești termeni, oricât de bine documentați în științele educației, sunt adesea scoși din context și folosiți fără nicio explicație, ceea ce îi golește de sensul lor. De aceea e de dorit ca acești termeni să fie identificați mai bine și să fie luată poziție pentru a reafirma bazele reformei, care justifică utilizarea lor și pentru a înainta noi strategii în educație.
- **Nevoia de schimbare.** Reafirmăm că schimbările în educație sunt necesare. A sta împotriva schimbării în educație înseamnă a ignora evoluția omului, societății și progresul țării. E necesară revenirea la perspectivele tradiționale de predare, care contravin progreselor cercetării privind predarea, învățarea și evaluarea.
- Un element esențial care necesită schimbare este schimbarea culturală pe ansamblu în țară. Avem nevoie de a îmbina cultura civică și cultura consumatorului; de a dezvolta cultura matematică, economică, juridică, cultura muncii, cultura tehnologică, inventivitatea și gândirea critică, calitățile individualiste și cele de echipă/colectiviste, formarea capacităților gândirii de lungă durată, încrederii unul în celălalt, negociabilității, de a extinde lungimea orizontului...

- **Necesitatea unei viziuni pe termen lung.** Denunțăm faptul că în ultimii ani au avut loc mai multe schimbări fragmentare și sunt juxtapuse fără o viziune de ansamblu pe termen mediu și lung, fără a lua în considerare costurile financiare și sociale. Chiar și *backtracking* (*întoarcerea în urmă*) este costisitoare. Orice schimbare necesită timp și merită o reflecție bazată pe cercetări în educație și în alte domenii conexe.
- **Întoarcerea înapoi și concepții fără teme.** Dorim să denunțăm anumite retrageri, hotărâte de Ministerul Educației și de foști miniștri, mai ales în ultimii ani: buletin criptat și unificat, revenirea la cunoștințe (de parcă ar fi fost depășite cu abordarea bazată pe competențe), posibilitatea deschiderii de clase speciale (de parcă aceste clase ar fi fost toate închise), revenirea la dictare (de parcă nu mai facem nimic), etc. Se observă atâtea concepții despre predare, învățare și educație câți miniștri au fost în timpul mandatului lor. Cu toate acestea, amintim că educația nu este o chestiune de decizie personală. Este o alegere socială!
- **Participarea părinților la reflecție.** Dorim să informăm populația în general și părinții în special ca aceștia să reflecte și să discute despre reforma și strategiile educației.
- **Imaginea școlii transmisă de mass-media.** Dorim să denunțăm anumite lucruri prezentate în mass-media. În timp ce mulți își propun să informeze populația, alte posturi se situează pe o poziție anti-reformă, anti-schimbare, anti-strategie în educație.
- **amplă dezbateră societală.** De dorit să se declanșeze dezbateri dincolo de obiectivele politice (sau chiar electorale) pe termen scurt, astfel încât Republica Moldova să devină un model inspirator în educație. Ne dorim ca aceste dezbateri să fie largi și ca educația să devină o prioritate reală în Republica Moldova, dar nu numai proclamată.

De ce reforma, reforma sau iarăși îmbunătățiri continue

Educația nu mai poate fi ceea ce a fost cândva! Reforma actuală este rodul unei evoluții societății imprimate cu sigiliul globalizării.

Când vorbim de reformă, nu este vorba de revoluție, ci de evoluție atât culturală, cât și socială. Când vorbim de reforma școlară, este mai presus de toate o chestiune de exprimare a îmbunătățirilor dorite, și asta, într-un mod organizat. Sistemul educațional din Republica Moldova a cunoscut mai multe reforme care au și astăzi repercusiuni pozitive, și cea pe care o parcurgem în prezent, cu punctele sale forte și slabe.

Rezultatele reformelor care au avut loc în școala din RSS Moldovenească sunt bine cunoscute sub aspect pozitiv și negativ, de aceea le vom trece cu vederea.

După declararea independenței R. Moldova sistemul educațional a fost ajustat structural și organizațional, programele/curricula au lăsat profesorilor o mare libertate, au apărut diverse tipuri de curricula unite într-un model instrumental care vizează eficacitate și eficiență. Ideea cheie este de a le adăuga rigoare, astfel încât toți elevii să-și termine școala cu realizări similare și măsurabile. Obiective de atins urmăresc să asigure uniformitatea și o anumită completitudine a cunoștințelor și know-how-ului de dobândit. Pe plan economic, este apariția abordării clientului, a productivității, a concurenței internaționale. Determinarea unor obiective academice realizabile și măsurabile, puternic influențate de teoriile comportamentale din psihologie, se încadrează perfect în această orientare.

La începutul secolului al XXI-lea, asistăm la o dezvoltare extraordinară în domeniul tehnologiilor informației și comunicațiilor. În timp ce la începutul anilor '80 era util să memorăm marile momente din istoria umanității pentru a citi mai bine indexul unei enciclopedii, treizeci de ani mai târziu, pentru a ști să reperezi indicatorii care fac posibilă încrederea în informațiile

culese, iar capacitatea de a justifica eficacitatea abordărilor noastre de învățare devine o prioritate. În plus, productivitatea societăților noastre, în mare măsură influențată de progresele din diferitele domenii științifice și tehnologice, ridică probleme noi, mai complexe, încurajând munca în interdisciplinaritate și dezvoltarea competențelor la nivel înalt. Putem reacționa la problemele actuale și le putem răspunde în mod corespunzător.

În urma acestei schimbări de secol în ceea ce privește comunicațiile și circulația informației s-a impus necesitatea reformei școlare în Moldova și alte țări. Practic, reforma actuală, punctul culminant al multor schimbări în educație din ultimii ani este un proiect în concordanță cu timpul său. Prin urmare, școala își dă *misiunea, în conformitate cu principiul egalității de șanse de a instrui, socializa și califica elevii, făcându-i în același timp capabili să întreprindă și să reușească într-o carieră școlară.*

Fără a pierde din vedere rolul esențial al cunoștințelor în fiecare dintre disciplinele școlare, care este de a ajuta la o mai bună înțelegere și reprezentare a lumii în care trăim, această reformă își propune să dezvolte competențele tuturor elevilor: fie că sunt discipline sau transversale, fie că se referă la învățământul preșcolar sau la diversele domenii de învățare. Realitatea intervenției educaționale este susținută astăzi de cercetări în neuroștiință, psihologie cognitivă, inteligență artificială, precum și în educație. Instrumentele tehnologice și informatice disponibile transformă modul de a privi învățarea. Prin urmare, reforma actuală se dorește să fie, în primul rând, un vehicul de democratizare și adaptare la o realitate în schimbare, permițând tinerilor să-și dezvolte abilitățile, adesea în moduri diferite, dar întotdeauna în acțiune.

Școala de astăzi din Republica Moldova se înscrie și în globalizarea schimburilor nu doar economice, ci și culturale, politice, sociologice și geografice. De aceea este imperativ ca tinerii să-și lărgească orizonturile, să devină mai deschiși către diversitatea culturală și spre diferență, mai creativi în procesul lor de rezolvare a problemelor, să fie mai mulți colaboratori în contribuția lor la societatea de mâine. Acest lucru dă sens școlii, încurajând tinerii să se implice mai mult în rolul lor de elevi, iar mai târziu în responsabilitățile lor ca indivizi autonomi și cetățeni.

Reforma actuală este rodul unei evoluții a societății imprimate cu sigiliul globalizării. Este inspirat de progresele cercetării în psihologie, sociologie, tehnologie, științe ale educației și didactică. Face parte din noile cadre de referință sau paradigme în ceea ce privește învățarea, fie că este cognitivă sau socio-constructivistă. Ea este a timpului ei. Dar are nevoie și de timp pentru a câștiga avânt și a avea o influență certă asupra realității școlare. Nu ar fi cei mai mari dușmani ai săi imobilitatea, nostalgia, rezistența și poate chiar ignoranța anumitor persoane sau a anumitor grupuri interesate de sistemul nostru de învățământ?

Să fim mândri de sistemul nostru de învățământ! Sau cum să-l prețuim.

În loc să ne gândim la puținele eșecuri ale sistemului nostru de învățământ, ar fi mult mai bine să ne întrebăm ce funcționează și de ce.

Programul PEIS (Programul pentru Evaluarea Internațională a Studenților) al OCDE publică sistematic rezultatele tinerilor din diferite țări în ceea ce privește performanța la nivel internațional în înțelegerea cititului, matematică și științe.

Moldovenii pot fi mândri de sistemul lor de învățământ la matematică, informatică, știință, lectură. Dar de ce, atunci, sistemul nostru de învățământ este atât de denigrat? De ce avem întotdeauna această tendință de a vedea doar negativul? De ce trebuie să așteptăm sondaje internaționale pentru a vedea punctele noastre forte și abilitățile evidente în educație?

Nu este ușor să răspundem la astfel de întrebări, dar se pare că cu greu știm să ne evidențiem mai repede decât să ne depreciem decât să ne felicităm colectiv. Să aruncăm o privire mai atentă

asupra cazului Finlandei. Această țară a putut profita de rezultatele sale internaționale foarte bune. A dezvoltat chiar un „turism educațional” care servește la descoperirea bogățiilor sale educaționale. Conform rezultatelor, Moldova urmărește această țară foarte îndeaproape. De ce nu s-ar putea aplica o astfel de idee aici? De ce nu am avea aceeași experiență turistică de o oferit lumii? Luați exemplul tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) în educație, unde noi avem succese. În acest domeniu, progresele din Moldova în cercetare sunt semnificative, iar inovațiile numeroase. De ce auzim atât de puțin despre asta? Cum se face atunci că unii cetățeni ar vrea să renunțe la noțiunea de competențe sau să fie retrase pe plan secundar?

Este adevărat că schimbările recente în educație au destabilizat oamenii care lucrează în acest domeniu și au dus la unele nemulțumiri. Este adevărat că părinții doresc să înțeleagă conținutul materiei și să poată susține copiii în învățarea lor. Neavând răspunsuri satisfăcătoare la întrebările lor, prea mulți oameni cer o întoarcere la „modurile vechi bune”. Aceste plângeri, aceste recriminări, aceste atacuri la adresa inovației nu pot decât să creeze o devalorizare a muncii personalului școlar și a profesioniștilor din învățământ, care merită o apreciere mai bună, mai ales având în vedere rezultatele noastre internaționale, în special cele ale PISA. De asemenea, este adevărat că „criticarea” sistemului nostru de învățământ poate părea să aibă un efect stimulatив asupra guvernului nostru. Dar denigrarea sistemului nostru de învățământ are efectul dorit, sau mai degrabă încurajează guvernul nostru să dea înapoi în fața orientărilor inovatoare ale reformei?

În ceea ce privește promovarea sistemului nostru de învățământ, se pare, așadar, că ar putea fi efectuate reflecții colective pentru a identifica clar motivele succesului Moldovei la nivel internațional. În loc să te uiți la câteva sughițuri, ar fi bine să te întrebi ce funcționează și de ce. Apoi, ar putea fi interesant să privim ce se face în altă parte, de exemplu în Finlanda, o țară care a adoptat o perspectivă socio-constructivistă și nu ezită să spună acest lucru. Prin această analiză putem să găsim mijloace relativ specifice de îmbunătățire a sistemului nostru de învățământ, care este fără îndoială perfectibilă.

În educație este esențial să aveți timp pentru a explica concepte noi.

Științele educației, ca și alte domenii de activitate, au propriul vocabular pentru desemnarea noilor realități și luarea în considerare a cercetărilor recente.

De la începutul implementării reformei, mai multe expresii au fost luate în derâdere atât de diverse mass-media, cât și de către cadre pedagogice. Termeni precum curriculum competență, competență transversală, socioconstructivism au fost pronunțați în tot felul de moduri, au fost folosiți în diferite sosuri de parcă nu ar fi fost posibil să le înțelegem, ca și când termenii noi nu ar putea fi folosiți în educație. De ce nu ar folosi lumea educației expresii specializate sau concepte complexe? În alte domenii, astfel de termeni sunt ușor acceptați: gripă A H1N1, SIDA, Covid, infarct, gaz de șist etc. Toate aceste cuvinte au intrat în vocabularul nostru în scurt timp. Deși sunt specializate și complexe, nu există nicio îndoială că oamenii le vor înțelege. Acest lucru se face rapid, mai repede decât în educație, pentru că societatea, mass-media, școala sunt de acord să integreze sensul acestor termeni, poate pentru că este o problemă de sănătate. În educație, importanța acestei integrări poate să nu apară atât de repede, dar mizele sunt la fel de valabile.

Toată lumea a mers la școală și are propriile scheme de referință. Părinții ca toți ceilalți. Și ei vor să înțeleagă ce se spune la școală și ce fac copiii lor acolo. Nimic mai legitim. Cu toate acestea, lumea a evoluat și este normal ca termenii să se schimbe pentru a reflecta mai bine o realitate complexă. Deja, folosim câteva cuvinte pe care le știam foarte puțin sau deloc

acum zece sau cincisprezece ani: e-mail, Web, Internet, iPod, iPhone, iPad, celular, TV digital, software, Facebook... Și acești termeni sunt rapid integrați în limbaj, „de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat”. Părinții nu vor neapărat ca copiii lor să facă ceea ce fac ei la școală. Ei știu că lumea s-a schimbat. Și, la școală, noi moduri de a face necesită noi moduri de a le numi. Atunci de ce să ne batem joc de termenii noi folosiți în educație? De ce să nu acordăm timp părinților, societății și presei să înțeleagă mizele schimbărilor în educație? Mass-media cer explicații clare în două sau trei minute sau într-un text de 500 până la 1000 de cuvinte. Este adevărat că suntem într-o eră a vitezei, dar dacă viteza este dăunătoare progresului academic, avem întrebări de pus.

Buletinul unic: o utopie a omogenității?

Biletul unic se bazează pe iluzia că standardizarea este necesară, că ajută la învățare și că respectă corectitudinea.

Dintre controversile din educație, trebuie recunoscut că evaluarea școlară este o problemă deosebit de spinoasă care mobilizează constant multă energie și care dă naștere multor discuții și emoții. Această stare de lucruri este de înțeles. Raportarea învățării elevilor înseamnă a judeca activitatea școlară a tinerilor pentru a-i informa pe aceștia și pe părinții lor. Această sarcină este complexă și implică cu siguranță probleme emoționale, morale și sociale. Mai mulți profesori l-ar putea confirma: este un gest profesional care este întotdeauna greu și delicat de realizat.

Odată cu reforma, munca de evaluare s-a prezentat de acum înainte ca actul profesional de a emite o judecată asupra dezvoltării deprinderilor (care include capacitatea de a exploata cunoștințele învățate) prin utilizarea diferitelor mijloace. Elevii nu mai trebuiau pur și simplu să „întoarcă” cunoștințe, ci trebuie să știe să demonstreze că le-au învățat folosindu-le pentru a rezolva o problemă care necesită înțelegerea lor. Desigur, această muncă de evaluare a fost mai complexă pentru cadrele didactice, dar un număr mare de medii școlare au fost încântate să meargă în direcția corectă pentru a îmblânzi evaluarea abilităților elevilor. De asemenea, am accentuat funcții mai corecte și echitabile în spatele muncii de evaluare: prin eliminarea mediilor de exemplu, această lucrare nu a mai avut funcția de a compara elevii între ei, ceea ce, de altfel, nu aduce niciun ajutor elevilor, în special pentru cei care manifestă o oarecare dificultate.

Cu toate acestea, în ultimul an, un nou cadru de referință pentru evaluare a fost impus întregului mediu școlar, primar și gimnazial atât în școlile publice, cât și în școlile private. Prezintă un singur buletin care pare să aibă ca principal atribut revenirea la o durată mai scurtă de însușire a cunoștințelor predate. Numărul de criterii de evaluare și numărul de rezultate care trebuie înregistrate și comunicate sunt reduse și, la rândul lor, se oferă mai puține informații elevilor și părinților acestora. Mai mult decât atât, noțiunea de competențe este înlocuită cu cea de cunoaștere, care revine, și se elimină dezvoltarea competențelor generale de nivel înalt pe care fiecare cetățean trebuie să le construiască (competențe transversale). În sfârșit, ce se poate spune despre revenirea la repetarea clasei la sfârșitul fiecărui an școlar, când toate rezultatele cercetării confirmă că această măsură nu ajută elevii să reușească și că mai mulți elevi ar putea reuși dacă ar fi posibil să progreseze pe mai mult de un an.

Punem sub semnul întrebării alegerea de a crea un singur buletin informativ. De asemenea, deplângem faptul că s-au cheltuit atât de mulți bani pentru a implementa o măsură care reflectă un regres semnificativ în dosarul de evaluare. Energiile și munca investită pentru a face din evaluarea școlară un instrument care promovează progresul tuturor elevilor sunt reduse la nimic pentru a răspunde, în opinia noastră, imperativelor politice și electorale.

Își dorește școala de astăzi să ofere o educație care să pună în valoare memorarea cunoștințelor fără a-și face griji dacă elevii știu sau nu ce, când și cum poate fi folosită? Dorim

să favorizăm memorarea cantitativă a cunoștințelor sau o învățare mai aprofundată? Își dorește școala de astăzi un mod de evaluare care să plaseze fiecare dintre elevi în relație cu colegii lor atunci când cunoaștem impactul pe care aceste cunoștințe îl pot avea asupra elevilor care se află sub media clasei lor? Școala își propune succesul pentru toți elevii săi, care constituie un grup eterogen. Cu toate acestea, votul unic se bazează pe o iluzie de omogenitate. Nu există o contradicție acolo? De ce, atunci, un singur buletin în Republica Moldova?

„Greșelile reformei! » sau analize cauza - efect accelerat...

A identifica doar problemele, a căuta o singură cauză și a o denunța ascunzând un set de factori nu poate contribui la îmbunătățirea unui sistem de învățământ, la interogarea pentru a pregăti mai bine tinerii într-o societate în schimbare.

Tinerii nu mai știu să citească, ar putea fi vina reformei? Nu mai știu să scrie, cu siguranță e reforma! Sunt prea multe abandonuri, această reformă nu își ține promisiunile! Asemenea remarci s-au făcut auzite rapid încă de la începutul implementării noilor curricula. Încă de la începutul acestui mare proiect național în educație, au apărut o varietate de opinii și emoții pentru a exprima plângeri cu privire la educație în invocarea și țintirea reformei. Într-o societate democratică este important să-i auzim pe cetățeni exprimându-se, să pună întrebări și să participe la discuții. Totuși, ar fi important ca dezbateră să țină cont de complexitatea situației educaționale și de multitudinea de variabile aflate în joc. Nu putem să identificăm doar problemele, să căutăm o singură cauză și să o denunțăm prin disimularea unui set de factori la îmbunătățirea unui sistem de învățământ, să se pună în discuție pentru a pregăti mai bine tinerii într-o societate în schimbare.

Multe dintre problemele raportate/asociate reformei au existat cu mult înainte de implementarea curricula. A face denunțuri prea repede fără ca modificările să fie aplicate nu poate duce decât la eșecul acestei reforme cât și la revenirea la practicile anterioare. Contestarea prea rapidă a reformei nu poate contribui decât la crearea consecvențelor în sistemul nostru de învățământ prin integrarea unor schimbări pe care cu siguranță dorim să ne fie de ajutor, dar care subliniază lipsa de coerență între fundamentele schimbărilor (motivele fundamentale pentru care reforma a fost pusă în loc).

În propunerea reformei Ministerul Educației s-a bazat pe o analiză riguroasă și neapărat complexă a problemelor școlare (rata eșecului școlar și abandonului școlar, problema motivației tinerilor, problema excluziunii sociale și școlare, noi realități legate de tehnologiile de comunicare etc.). Pe baza acestei analize, el a propus o viziune globală asociată cu fundamente și componente precum și cursuri concrete de acțiune, conștient totodată că aceste propuneri, inspirate din cele mai recente descoperiri științifice în materie de învățare și dezvoltare umană, au inclus noutăți uneori surprinzătoare cu privire la viziunea general acceptată a unei școli, a unei clase și a muncii elevilor. Cu toate acestea, Moldova a dorit să -și ridice poziția în educație la nivel internațional.

Chiar dacă s-a dorit o implementare ideală, nu a fost posibil ca toate îmbunătățirile să fie implementate în toate clasele din Moldova în același timp și cu aceeași intensitate. Câteva studii sugerează, de asemenea, că elementele majore ale reformei sunt încă, până în prezent, foarte puțin aplicate și că mulți nu vor face modificările care se fac în prezent în evaluare. Păcat că nu am acordat suficientă atenție celor trei tipuri de reacții la o schimbare majoră, în special în educație, unde sunt vizate mai multe grupuri de oameni (societate, mass-media, politică, părinți, profesori, direcții, consilii școlare, universități). Totuși, unii și-au dorit, aceste schimbări, care merg în direcția muncii lor începute acum câțiva ani (primul tipul). Alții au

nevoie de o explicație, sunt zguduiți, dar sunt deschiși la schimbare (al doilea tip). Rămâne grupul de oameni foarte interziceți (al treilea tip). A le acorda prea des o importanță excesivă nu ajută la inovație. Este recunoscut că nu este posibil să se impună schimbări semnificative ființelor umane. Înțelegerea schimbării este cea care trebuie promovată. Timpul petrecut în acest sens a fost supărat de interferențe mai mult sau mai puțin majore, ceea ce face să credem că reforma nu a fost cu adevărat implementată în anumite cercuri. Tinerii au dificultăți în a citi, a scrie și a reuși. Putem afirma, cu integritate, că aceste situații sunt efectele directe ale reformei importante care trebuia să aibă loc treptat și diferit în funcție de mediu din ultimii ani?

Profesorii noștri și profesori competenți pe băncile de acuzații

E ușor să spui că cineva este incompetent, că o reformă este inadecvată, dar este mai greu să susții aceste remarci asupra fundațiilor.

Problema discursului nostru popular despre educație este că toți avem experiență în școală. Ne dă această experiență dreptul să acuzăm și să denunțăm fără temeii? Cine ar îndrăzni să comenteze actul chirurgical al unui medic? Cine ar îndrăzni să-i spună dentistului său că nu face ceea ce trebuie sau electricianului său că nu este competent? În educație, fiecare își permite toate comentariile pentru că toată lumea a mers la școală, dar această experiență nu oferă expertiză în predare și învățare. Prea mulți oameni își permit să critice reforma și, uneori, chiar pe baza unor anecdote. Cu toate acestea, înainte de a spune că reforma nu este bună, înainte de a spune că suntem în proces de ucidere a idealurilor în formarea profesorilor, este totuși necesar să ne bazăm pe fundații care nu intră sub anecdota, a evenimentului din viața reală, a eu, când mergeam la școală. Prin aceste exemple, invităm oamenii să fie precauți cu privire la tot ceea ce este transmis de toată lumea în domeniul educației.

Totul este încă în regulă? Nu! Totul este întotdeauna bun? Nu!!! Totul este întotdeauna rău? Chiar mai puțin!!!

Nuanțe! Înainte de a spune că un profesor este incompetent, este necesar să înțelegem că predarea este o profesie care poate fi învățată și practică în condiții care se schimbă rapid și care complică mereu sarcina. De asemenea, este important să ne întrebăm cu credință ce, în credința cui, putem judeca competența personalului nostru didactic. *Eu, când am fost la școală* nu mai ține, pentru că nu mai este aceeași școală, nu mai sunt aceiași copii, nu mai este aceeași societate, o societate care se pune să consume din școală ca din restul. Devine necesară contextualizarea a ceea ce trebuie să dezvolte școala.

Nuanțe!! Înainte de a spune că reforma nu este bună, ar fi nevoie de studii care să o demonstreze. *Sunt mai puțin bine pregătiți decât înainte* nu poate fi folosit ca dovadă științifică. Înainte de ce? În fața cui? Mai puțin bine pregătit pentru ce? Pentru cine? Ar trebui să existe un alt studiu care să compare modele de clasă în care reforma este experimentată și altele unde nu este, elevii cu aceleași caracteristici în ambele modele și evaluări ale ceea ce se dorește pentru tinerii noștri? Acolo, s-ar putea spune că reforma este mai bună decât s-ar fi crezut. Fără astfel de studii, comentariile sunt anecdotice. Fără astfel de studii, nu se poate demonstra ce vine din reformă și nici ce aparține culturii unei școli și mediului școlar al acesteia. De foarte multe ori, discursurile auzite sunt nuanțate cu presupuziții negative cu privire la schimbare, pentru că schimbarea este destabilizatoare!

Este ușor să spui că cineva este incompetent, că o reformă este inadecvată, dar este mai greu să susții aceste remarci asupra fundațiilor. Ce se întâmplă dacă am adopta o altă postură? Acea a încrederii? Acea a încrederii în expertiza noastră din Republica Moldova în educație? Dacă ne-am întreba înainte de a acuza?

O ilustrație în fișierul de competențe transversale

Este legitim să punem la îndoială deschiderea presei de a publica explicațiile cadrelor pedagogice cu privire la schimbările școlare? O opinie nu se formează prin analiza diferitelor puncte de vedere?

Credem fundamental în polemicile sociale, deoarece acestea pot promova o înțelegere mai profundă și o mai bună înțelegere a problemelor ridicate de o idee. Totuși, ni se pare important că cele două fețe ale unei monede pot fi întotdeauna subiect de discuție în jurul unei controverse în mass-media. Luând notă de argumentele celuilalt, este posibil să progresăm și să ajungem la o viziune mai completă și mai comună asupra dezbaterii reale. Din aceste dezbateri putem face ajustări de ambele părți și, în cele din urmă, ajungem la o idee mai consensuală.

Experții în educație sunt adesea criticați pentru că nu își îndeplinesc responsabilitatea de a informa și populariza problemele reformei școlare. În fața acestui reproș, este legitim să punem la îndoială, la rândul nostru, deschiderea oamenilor din presă de a publica explicațiile cadrelor pedagogice pe baza rezultatelor cercetărilor privind schimbările școlare?

În urma unui protest împotriva reformei și a competențelor transversale, noi am acceptat să petrecem 90 de minute cu un jurnalist dintr-un cotidian republican. În cadrul acestui schimb, dialogul evidențiază faptul că, indiferent de alegerea carierei, toate ființele umane beneficiază de dezvoltarea anumitor abilități de nivel înalt sau de îmbunătățirea strategiilor și abilităților pentru a face față capriciilor vieții de zi cu zi. Se discută apoi că mecanicul, medicul și planificatorul financiar, de exemplu, se află în fața unor situații care necesită: 1) să prelucreze și să exploateze mai multe informații simultan, 2) să recurgă la o abordare eficientă pentru rezolvarea problemelor, 3) să învețe să emită judecăți în cunoștință de cauză bazate pe cunoștințe, 4) să folosească partea creativă a creierului lor pentru a proiecta soluții. Aceste patru abilități majore sunt numite abilități intelectuale inter-curriculare. Dialogul continuă prin abordarea faptului că mulți elevi trebuie să învețe la școală metode de lucru care să includă și capacitatea de a folosi noile tehnologii. Jurnalistul și coaforul au toate avantajele în adoptarea unor astfel de metode pentru a-și îndeplini sarcina: să producă un text interesant pentru jurnalist sau să creeze o coafură originală pentru coafor. Aceste abilități se numesc competențe transversale de natură metodologică. În cele din urmă, discutând despre mai multe tipuri de familii de astăzi și despre diferite medii de lucru, dialogul ilustrează că școala are cu siguranță de lucru pentru a ajuta viitorii cetățeni să dezvolte abilități de colaborare și comunicare. Este de la sine înțeles că această învățare este legată de cunoștințele pe care un individ le dobândește despre felurile sale de a acționa, de a reacționa și de a fi. Ele nu apar în mod natural la toți indivizii. Unii elevi au nevoie de ajutor. Acestea sunt abilități inter-curriculare de natură personală și socială, precum și abilități legate de comunicare.

La finalul întâlnirii, jurnalistul recunoaște că competențele transversale sunt instrumente pe care toată lumea le folosește în viața de zi cu zi. El precizează că este probabil aplicația care gâdilă populația.

Spre marea surpriză a pedagogului, în acest cotidian nu a fost publicat niciun articol care să explice semnificația competențelor transversale... În timp ce pedagogul era convins că și-a îndeplinit responsabilitatea de a populariza ideea despre competențele transversale, jurnalistul niciodată nu s-a raportat la acest schimb. Mai mulți factori pot explica cu siguranță acest fapt: dezbaterii nu a mai trezit atât de mult interes, alte evenimente au monopolizat atenția presei, redactorul și-a dorit un text mai degrabă senzational decât explicativ. Cine știe? Nu avem răspunsul. Ceea ce știm este că mulți dintre noi am dedicat timp popularizării informațiilor fără

ca această lucrare să facă obiectul unei comunicări luminate către public. O astfel de situație a contribuit la decizia de a produce un manifest în educație care va fi propus publicului larg.

BIBLIOGRAFIE

1. DEX al limbii române. Ediția a II-a. București: Univers enciclopedic, 1996, 1192 p.
2. Le Nouveau Petit Robert de la langue française 2010. 2842 p. ISBN – 10: 2321018968.